

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

LBY-4101-008-02/2014

P/14/045

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

ul. Wały Jagiellońskie 12, 85-950 Bydgoszcz

T +48 52 567 58 00, F +48 52 567 58 60

lby@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/045 - Pomoc w usamodzielnianiu pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontroler	Karol Gromotka, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88971 z dnia 14 kwietnia 2014 r. (Dowód: akta kontroli str. 3-4)
Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku, zwany dalej „Ośrodkiem”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pani Mariola Jarzembowska Zastępca Dyrektora ds. Rodziny i Dziecka oraz Osób Niepełnosprawnych od dnia 5 czerwca 2014 r. wykonująca dodatkowe zadania związane z kierowaniem Ośrodkiem. Poprzednio, w okresie objętym kontrolą, jednostką kierowały: - Pani Maria Ignatowska od dnia 1 maja 1990 r. do dnia 31 marca 2012 r. jako Dyrektor Ośrodka; - Pani Łucja Pawlacyk od dnia 1 kwietnia do dnia 31 maja 2012 r. jako pełniąca obowiązki Dyrektora Ośrodka; - Edyta Wiśniewska od dnia 1 czerwca 2012 r. do dnia 4 czerwca 2013 r. jako Dyrektor Ośrodka. (Dowód: akta kontroli str. 396-401)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ działalność Ośrodka w latach 2012-2013, w zakresie pomocy kierowanej do usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, placówek opiekuńczo-wychowawczych i placówek opiekuńczo-terapeutycznych.

Ocenę ogólną uzasadnia prawidłowa realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej², zwanej dalej „ustawą”.

W latach 2012-2013 usamodzielniającym się wychowankom pieczy zastępczej udzielano pomocy na kontynuację nauki – 43 osobom, na usamodzielnienie – 4 osobom i na zagospodarowanie – 14 osobom. Trzem osobom przydzielono miejsce w mieszkaniach chronionych prowadzonych przez Ośrodek.

Ośrodek wydatkował w kontrolowanych latach 240,3 tys. zł przyznając w poszczególnych formach pomocy najniższe świadczenia przewidziane przepisami ustawy. Najwyższe wydatki dotyczyły pomocy na kontynuowanie nauki.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dz. U. z 2013 r., poz. 135 ze zm.

Udział Ośrodka w uzyskaniu zatrudnienia opierał się na informowaniu wychowanków o sposobach poszukiwania pracy oraz podniesieniu ich kwalifikacji zawodowych, poprzez objęcie 12 osób w programem „Aktywna Integracja”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Pomoc usamodzielniającym się pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, placówek opiekuńczo-wychowawczych lub placówek opiekuńczo-terapeutycznych realizowała Sekcja Pomocy Instytucjonalnej i Pieczy Zastępczej Ośrodka, zwana dalej „Sekcją”.

W badanym okresie zatrudnienie w Ośrodku zmalało z 277 osób (264,08 etatów) w 2012 r. do 258 osób (251,17 etatów) w 2013 r. W Sekcji zatrudniano średnio 12,6 osób w 2012 r. i 14 osób w 2013 r.

(Dowód: akta kontroli str. 25; 450-452)

1. Realizacja zadań w zakresie usamodzielniania wychowanków, w tym wybór form pomocy.

1.1. W 2012 r. i 2013 r. Ośrodek na podstawie przepisów ustawy objął pomocą w usamodzielnianiu odpowiednio ogółem 22 i 46 wychowanków, w tym świadczeń pieniężnych na usamodzielnienie udzielono 2 osobom (w 2013 r.), pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki 2 i 46 osobom, pomocy rzeczowej na zagospodarowanie 4 osobom (w 2013 r.). Ponadto z mieszkań chronionych korzystało 3 wychowanków (2 w 2012 r. i 2 w 2013 r.³).

(Dowód: akta kontroli str. 24-25)

Do 6 września 2012 r. Ośrodek uzyskiwał informacje o usamodzielnianiu wychowanków z placówek w trybie i w terminach określonych w § 3 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 grudnia 2004 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie⁴. Od 7 września 2012 r. informacje te przekazywano Ośrodkowi na podstawie § 3 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie⁵.

Informacje te wpływały do Sekcji po rozpoczęciu procesu planowania budżetowego, który rozpoczynał się w połowie sierpnia roku poprzedzającego rok budżetowy, tym samym nie stanowiły podstawy prac planistycznych.

(Dowód: akta kontroli str. 186-190; 402-416)

Koordynatorzy pieczy zastępczej sporządzali wymaganą dokumentację dzieci w rodzinie zastępczej, na którą składały się: postanowienia sądu, notatki z wizytacji w rodzinach zastępczych, karty rodziny zastępczej⁶, karty informacyjne dorosłego wychowanka pozostającego w rodzinie zastępczej⁷, indywidualny program usamodzielniania.

(Dowód: akta kontroli str. 241-298)

Jak wyjaśniła Pani Edyta Wiśniewska rozpoznawanie potrzeb odnośnie liczby wychowanków przewidzianych do usamodzielnienia polegało na bieżącym monitorowaniu ich spraw przez pracowników Sekcji, koordynatorów pracujących

³ Jeden wychowanek korzystał z mieszkania chronionego w 2012 r. i 2013 r.

⁴ Dz. U. z 2005 r. Nr 6, poz. 45 ze zm. – rozporządzenie obowiązywało do dnia 6 września 2012 r.

⁵ Dz. U. z 2012 r., poz. 954. Zgodnie z § 3 tego rozporządzenia rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz dyrektorzy placówek opiekuńczo-wychowawczych lub placówek opiekuńczo-terapeutycznych nie mają obowiązku przekazywania tych informacji właściwemu powiatowemu centrum pomocy rodzinie.

⁶ Według wzoru formularza opracowanego przez pracowników Sekcji.

⁷ j. w.

bezpośrednio z rodzinami zastępczymi i ich wychowankami, pracowników socjalnych poszczególnych Osiedlowych Sekcji Pomocy Społecznej.

Natomiast w przypadku placówek opiekuńczo-wychowawczych z terenu Włocławka, problematykę usamodzielniania omawiano podczas okresowych ocen pobytu dziecka w danej placówce. Analiza potrzeb obejmowała złożone wnioski, dokumentację wychowanków, akta spraw rodzin zastępczych.

(Dowód: akta kontroli str. 64-132; 241-298)

W toku kontroli NIK Ośrodek przygotował wzór monitującego pisma do dyrektorów powiatowych centrów pomocy rodzinie, na terenie których znajdowali się uprawnieni do korzystania ze świadczeń wychowankowie z terenu miasta Włocławka, o terminowe sporządzanie i przysyłanie dokumentacji dotyczącej procesu usamodzielniania wychowanka i przekazywanie informacji w tym zakresie w czasie pozwalającym na zaplanowanie środków finansowych i realizację pomocy.

(Dowód: akta kontroli str. 191-240)

1.2. Ośrodek posiadał dokumentację 64 pełnoletnich w kontrolowanym okresie wychowanków niekorzystających ze świadczeń z tytułu usamodzielniania (którzy nie złożyli wniosku o pomoc), z których:

- 42 osoby (65,6%) nadal przebywały pod opieką rodziny zastępczej lub placówki;
- nie posiadano (ze względu na brak kontaktu) informacji o aktualnej sytuacji 15 osób (23,4%);
- 5 osób (7,8%) nie kwalifikowało się do otrzymania świadczeń;
- 4 osoby (6,2%) nie podlegały właściwości Ośrodka;
- 2 osoby (3,1%) przebywały w młodzieżowym ośrodku wychowawczym;
- 1 osoba (1,6%) przebywała w zakładzie karnym;
- 1 osoba (1,6%) złożyła wniosek o świadczenia w toku kontroli NIK;
- 1 osoba (1,6%) 8 maja 2014 r. opuściła placówkę.

(Dowód: akta kontroli str. 43-44)

Ośrodek nie podejmował czynności mających na celu wyjaśnienie powodów nieskładania przez wychowanka wniosku o uzyskanie świadczeń.

W powyższej sprawie Pani Edyta Wiśniewska podała, że zgodnie z art. 145 ustawy rozpatruje się sprawy wychowanków pieczy zastępczej na złożone wnioski po uprzedniej akceptacji Ośrodka w oparciu o przygotowane indywidualne programy usamodzielniania.

Obowiązujące przepisy nie przewidują podejmowania działań interwencyjnych w sprawach, gdy osoba nie złożyła wniosku.

(Dowód: akta kontroli str. 64-132)

1.3. Ośrodek informował o możliwościach korzystania ze świadczeń związanych z usamodzielnieniem poprzez Internet i na tablicach ogłoszeń, w lokalnych mediach, w czasie spotkań oraz konferencji o tematyce pieczy zastępczej i usamodzielniania wychowanków. Udostępnione materiały zawierały m. in. informacje o wymaganych dokumentach, miejscu ich składania, godzinach przyjęć interesantów, czasie załatwiania spraw, trybie odwoławczym, podstawach prawnych i formach pomocy oraz miejscu, gdzie można uzyskać od pracownika socjalnego szczegółowe informacje.

(Dowód: akta kontroli str. 27-30; 64-132)

1.4. Wydatki Ośrodka w latach 2012 i 2013 wynosiły odpowiednio 75.966,7 tys. zł i 81.552,1 tys. zł, co odpowiadało realizacji planu po zmianach w 96,5 i 96,7%, w tym 51,7 tys. zł i 188,6 tys. zł stanowiły wydatki na usamodzielnianie pełnoletnich wychowanków na podstawie ustawy, tj. 96,9 i 110,2% zaplanowanych kwot.

(Dowód: akta kontroli str. 24-25)

W ocenie Pani Edyty Wiśniewskiej przyznane środki na świadczenia z zakresu pomocy usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej były wystarczające. W sprawie niedoszacowania w 2013 r. wydatków przewidzianych w budżecie Ośrodka na usamodzielnianie Dyrektor Ośrodka podała, że wynikało to z większej niż planowano liczby wychowanków zwracających się o pomoc. Na początku 2013 r. wystąpiła konieczność zwiększenia budżetu na realizację pomocy dla 5 pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, którzy otrzymali lokale mieszkalne z zasobów Miasta Włocławka.

(Dowód: akta kontroli str. 64-132)

W latach 2012-2014 Ośrodek realizował zadania z programów dotowanych na podstawie art. 197 ust. 1 i 3 ustawy. Dotacji udzielono na Resortowy Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej, Resortowy Program Dofinansowania Standardów Placówek Wsparcia Dziennego oraz na dofinansowanie wydatków bieżących Gminy w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Łączna kwota przyznanych dotacji wyniosła 293,7 tys. zł, w tym 114,6 tys. zł w 2012 r. i 179,1 tys. zł w 2013 r. Jednostki organizacyjne Ośrodka realizujące umowy nie wykorzystały otrzymanych środków w łącznej kwocie 44.861,53 zł.

(Dowód: akta kontroli str. 69-70; 182-185)

Kierownicy Sekcji realizujących umowy w sprawie dotacji, niepełne wykorzystanie środków uzasadniali zwłoką w realizacji zaplanowanych zadań spowodowaną zbyt późnym podpisaniem umów z Kujawsko-Pomorskim Urzędem Wojewódzkim w Bydgoszczy, uzyskaniem oszczędności przy realizacji zamówienia publicznego i brakiem czasu na wydatkowanie zaoszczędzonej kwoty oraz realizacją procedury wyłonienia kandydatów na asystentów rodziny.

Podpisanie umów w sprawie dotacji poprzedzało złożenie przez Ośrodek zapotrzebowania do Ministra Pracy i Polityki Społecznej i ogłoszenie przez Ministerstwo wyników postępowania w sprawie ich rozpatrzenia.

Złożone przez Ośrodek wnioski zakładały zatrudnienie osób w terminach przed decyzją Ministerstwa w sprawie podziału środków.

(Dowód: akta kontroli str. 183; 327-330; 359-360)

Zgłoszone przez Ośrodek potrzeby finansowe na usamodzielnianie wychowanków w latach 2012-2013 wynosiły odpowiednio 942,2 tys. zł i 829,2 tys. zł. W pierwszej wersji uchwalonego budżetu zaplanowano wydatki w wysokości 717,6 tys. zł i 714,2 tys. zł, tj. odpowiednio 76,2% i 86,1% zapotrzebowania. Zrealizowane wydatki wyniosły 689 tys. zł i 762,8 tys. zł, tj. 73,1% i 92,0% kwot planowanych.

(Dowód: akta kontroli str. 61)

Ograniczenie wydatków w uchwale budżetowej w stosunku do zgłoszonego zapotrzebowania nie miało wpływu na realizację zadań oraz zakres udzielonej pomocy usamodzielniającym się wychowankom pieczy zastępczej.

(Dowód: akta kontroli str. 64-132; 299)

W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono ograniczeń w dostępie do świadczeń związanych z usamodzielnianiem wychowanków pieczy zastępczej.

1.5. W Sekcji Pomocy Instytucjonalnej i Pieczy Zastępczej Ośrodka, w której wg stanu na koniec 2013 r. zatrudniano 14 pracowników, usamodzielnianiem zajmowała się jedna osoba.

Dodatkowo niektórymi zagadnieniami problematyki usamodzielniania wychowanków zajmowało się 4 koordynatorów pieczy zastępczej, pracownik socjalny Sekcji w zakresie rozeznania sytuacji wychowanków z rodzin zastępczych, pracownik socjalny w zakresie spraw osób przebywających w mieszkaniach chronionych oraz Kierownik Sekcji.

(Dowód: akta kontroli str. 25; 34-42)

Pani Edyta Wiśniewska jako Dyrektor Ośrodka, w związku z realizacją zadań związanych z ustawą o pieczy zastępczej, podejmowała działania w celu zwiększenia liczby pracowników. Ich wynikiem było dodatkowe zatrudnienie w badanym okresie 13 osób.

(Dowód: akta kontroli str. 64-132; 450-456)

1.6. Trzyletni *Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Miasto Włocławek na lata 2013-2015*, zwany dalej „Programem”, Rada Miasta Włocławek uchwaliła w dniu 25 marca 2013 r.

Uchwalenie programu poprzedziło przyjęcie sprawozdania Ośrodka z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zawierającego część podsumowującą i potrzeby w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Program uwzględniał zagadnienia związane z usamodzielnianiem wychowanków pieczy zastępczej. Określał też przyczyny udzielania pomocy przez Ośrodek, w tym w szczególności: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, alkoholizm.

(Dowód: akta kontroli str. 361-383; 457-458; 467-478)

Współpraca Ośrodka z przedstawicielami organizacji związanych z pieczą zastępczą przy opracowywaniu Programu nie była udokumentowana.

Pani Mariola Jarzembowska wyjaśniła, że projekt Programu podano do publicznej wiadomości, przez zamieszczenie na stronie internetowej Ośrodka, w celu zgłaszania uwag. Wynikiem konsultacji była jedna pozytywna opinia Miejskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego we Włocławku.

(Dowód: akta kontroli str. 445-448; 459-466)

Realizacja Programu należała do wielu podmiotów (m.in. rodziny zastępcze, rodziny pomocowe; placówki opiekuńczo-wychowawcze; ośrodki pomocy społecznej; Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku; Urząd Miasta Włocławka; Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we Włocławku; Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie we Włocławku; organizacje pozarządowe; placówki systemu oświaty i ochrony zdrowia). Jako koordynatora Programu ustalono Ośrodek (część IV Programu).

W Programie wskazano, że realizacja zadań jest możliwa pod warunkiem wypracowania zintegrowanego systemu działań z realizatorami.

Sformułowane oczekiwane rezultaty realizacji Programu dotyczyły:

- wspierania rodziny (m.in. wzmocnienie pozytywnego obrazu rodziny, jej roli i funkcji; wzrost wiedzy i nabycie przez rodziców prawidłowych umiejętności w zakresie spraw opiekuńczo-wychowawczych);

- rozwoju pieczy zastępczej (m.in. popularyzacja rodzinnej pieczy zastępczej w środowisku lokalnym; zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych; zwiększenie liczby dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej; zmniejszenie liczby dzieci w wieku poniżej 10 roku życia umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej; zapewnienie kompleksowej pomocy osobom usamodzielnianym w realizacji procesu usamodzielnienia; stworzenie warunków do utworzenia 1 rodzinnego domu dziecka).

Jako cel główny zapisano: wzmacnianie i przywracanie prawidłowych funkcji rodzin. Kolejne cele zasadnicze to doskonalenie systemu wsparcia rodziny oraz rozwój specjalistycznych metod i form pomocy dziecku i rodzinie oraz rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej w mieście Włocławek. Program określał też sposoby jego realizacji, wskaźniki, źródła finansowania, obowiązek monitorowania.

Natomiast nie określono odpowiedzialnego za zbieranie informacji i częstotliwości dokonywania oceny stopnia jego realizacji.

(Dowód: akta kontroli str. 361-383)

W okresie objętym kontrolą Ośrodek korespondował z instytucjami wymienionymi jako realizatorzy Programu, w tym m.in. z: placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, Powiatowym Centrum pomocy Rodzinie we Włocławku, Urzędem Miasta Włocławek, Zespołem Interdyscyplinarnym Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówkami systemu oświaty i ochrony zdrowia.

(Dowód: akta kontroli str. 459-466; 496-500)

Wydatki na realizację Programu w 2013 r. wynosiły:

- w rozdziale 85204 § 3110 – finansowanie zadań z pieczy rodzinnej - świadczenia przeznaczone na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka oraz pomoc dla wychowanków usamodzielnionych z rodzin zastępczych - 2.037,9 tys. zł;
- w rozdziale 85204 § 4300 koszty szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze - 3,1 tys. zł;
- w rozdziale 85201 §§ 3110-4520 - funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych – 8.479,4 tys. zł;
- w rozdziale 85201 §§ 2810, 2820, 2830 - finansowanie placówek wsparcia dziennego - 180,0 tys. zł;
- w rozdziale 85220 §§ 4260, 4210, 4270, 4300, 4400, 4480 - finansowanie związane z funkcjonowaniem mieszkań chronionych - 9,7 tys. zł.

Razem stanowiło to kwotę 10.710,0 tys. zł, tj. 13,1% wydatków ogółem Ośrodka (81.552,1 tys. zł).

(Dowód: akta kontroli str. 384-395)

Analiza realizacji Programu w okresie od marca 2013 r. do maja 2014 r. na podstawie wybranych wskaźników przedstawiała się następująco: z 327 do 189 zmalała liczba rodzin przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych; z 72 do 116 wzrosła liczba rodzin naturalnych objętych pomocą i wsparciem asystenta rodziny; z 327 do 189 zmalała liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych; z 250 do 549 wzrosła liczba dzieci korzystających z różnych form wsparcia środowiskowego.

(Dowód: akta kontroli str. 384-395)

1.7. Dyrektor Ośrodka przedstawiała corocznie wraz ze sprawozdaniem z działalności Ośrodka Zarządowi Miasta zestawienie potrzeb w zakresie systemu

pieczy zastępczej, które zawierały działania związane z usamodzielnianiem pełnoletnich wychowanków w zakresie zabezpieczenia lokali mieszkalnych z zasobów miasta. W budżecie zabezpieczano środki na utrzymanie mieszkań chronionych.

(Dowód: akta kontroli str. 361-383; 449)

Sprawy związane z usamodzielnianiem wychowanków pieczy zastępczej były omawiane na 5 sesjach Rady Miasta Włocławek i 5 posiedzeniach Komisji Zdrowia, Rodziny i Opieki Społecznej Rady Miasta Włocławek.

Radni analizując projekt uchwały w sprawie przyjęcia sprawozdania z działalności Ośrodka i innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz sprawozdania z realizacji zadań Ośrodka i placówek opiekuńczo-wychowawczych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za 2012 rok zwrócili uwagę m. in. na brak informacji o realnej efektywności wydatkowania środków na pomoc społeczną. W dyskusji podniesiono też problem zapewnienia usamodzielniającym się wychowankom pieczy zastępczej mieszkań chronionych. Mimo zgłoszonych uwag sprawozdanie zostało przez Radę przyjęte.

(Dowód: akta kontroli str. 139-181)

1.8. W okresie objętym kontrolą Ośrodek nie był kontrolowany przez podmioty zewnętrzne w zakresie pomocy w usamodzielnianiu pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

(Dowód: akta kontroli str. 300-312)

Procedury udzielania pomocy były przedmiotem audytu, którego celem było stwierdzenie zgodności systemu zarządzania jakością w oparciu o normę PN-EN-ISO 9001:2009 wdrożonego w Ośrodku. Audyt wewnętrzny został przeprowadzony przez Ośrodek w 2012 r. W jego wyniku stwierdzono, że udzielanie pomocy odbywa się zgodnie z przepisami prawa, sprawy są udokumentowane w sposób uporządkowany. We wnioskach zalecono konieczność aktualizacji dokumentacji systemu zarządzania jakością, która została zrealizowana.

Audyt zewnętrzny, który potwierdził zgodność procedur z ww. normami został przeprowadzony przez Polskie Centrum Badań i Certyfikacji w Warszawie w 2013 r.

(Dowód: akta kontroli str. 313-326; 331-358)

1.9. W kontrolowanym okresie usamodzielniani wychowankowie nie zwracali się z wnioskiem do Ośrodka o udzielenie pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Ośrodek dysponował dwoma mieszkaniami chronionymi dla łącznie 6 wychowanków. W okresie objętym kontrolą z mieszkań tych korzystały 3 osoby. Okres od złożenia wniosku do wydania decyzji nie przekroczył 30 dni.

(Dowód: akta kontroli str. 49-52; 65; 71)

W latach 2010-2013 o zawarcie umowy najmu lokalu mieszkalnego z zasobów miasta Włocławek zwróciło się do Prezydenta 53 wychowanków, z tego dziewięciu otrzymało lokal (w kolejnych latach wnioskowało 13, 10, 13 i 17, a otrzymało odpowiednio dwóch w 2010 r. i siedmiu w 2013 r.).

(Dowód: akta kontroli str. 32-33)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Ośrodka w wyżej opisanym zakresie.

2. Udzielanie pomocy na usamodzielnienie oraz jej skuteczność.

Szczegółowa analiza 40 spraw osób usamodzielnianych z lat 2012-2013 wykazała:

2.1. Pomoc w zakresie usamodzielniania przyznawano stosując kryteria ustawowe. Wszyscy wychowankowie pieczy zastępczej, którzy złożyli wniosek i spełniali warunki określone w przepisach ustawy, pomoc otrzymali.

Dodatkowych, wewnętrznych zasad i kryteriów regulujących przyznanie świadczeń Ośrodek nie wprowadził.

(Dowód: akta kontroli str. 49-61)

2.2. Wysokość i rodzaj przyznawanych świadczeń wynikały z przesłanek ustawowych i złożonych wniosków. Kwoty pomocy wynosiły: na kontynuowanie nauki 500 zł miesięcznie, na zagospodarowanie 1.500 zł jednorazowo i na usamodzielnienie 6.600 zł jednorazowo.

Nie stwierdzono przypadków, aby udzielono pomocy w mniejszym zakresie niż wynikający z przepisów.

W okresie objętym kontrolą udzielono pomocy 43 usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej. Pomoc na kontynuację nauki przyznano 43 osobom, na usamodzielnienie 4 osobom i na zagospodarowanie 14 osobom. Z mieszkania chronionego skorzystały 3 osoby.

W 17 przypadkach wnioskowano o przyznanie więcej niż jednej formy pomocy.

(Dowód: akta kontroli str. 49-61; 133-135)

2.3. Wszystkie przyjęte do rozpatrzenia wnioski o przyznanie pomocy spełniały wymogi formalne; zawierały wymagane dokumenty; wydawanie decyzji administracyjnych odbywało się zgodnie z obowiązującymi przepisami; przestrzegano wymaganego dla uzyskania pomocy okresu pobytu w pieczy zastępczej; prawidłowo wyliczano dochód przypadający na jedną osobę.

Nie wydano decyzji odmawiającej udzielenia pomocy, żadna decyzja nie została zaskarżona.

W jednym przypadku decyzję wydano w dniu przyjęcia wniosku, w pozostałych okres od złożenia wniosku do wydania decyzji wynosił od 1 do 66 dni. W przypadkach przekraczającego jeden miesiąc okresu rozpatrywania sprawy, wnioskodawcę informowano o przyczynie opóźnienia (4 przypadki). Wydłużenie okresu rozpatrzenia wniosku wynikało np. z trudności w kontakcie z wychowankiem przy sporządzaniu „Oceny aktualnej sytuacji wychowanka”.

W 21 przypadkach osoby usamodzielniane oraz opiekunowie usamodzielniania nie dotrzymały terminów wskazania opiekuna usamodzielniania i sporządzenia indywidualnego programu usamodzielniania, o których mowa w art. 145 ust. 2 i 4 ustawy⁸. Przyczyną tego było nieprzekazanie przez placówki wszystkich dokumentów związanych z usamodzielnieniem, potwierdzających dokonywanie czynności zgodnie ustawą.

(Dowód: akta kontroli str. 46-49; 192-240)

2.4. Przystępując do procedury przyznawania wychowankom pieczy zastępczej pomocy w trybie ustawy sprawdzano formalne kryteria ustawowe.

We wszystkich analizowanych sprawach osoby wnioskujące o pomoc posiadały indywidualne programy usamodzielniania (IPU), które były w trakcie realizacji, zostały zrealizowane zgodnie z założeniami lub przerwano ich realizację.

⁸ Termin do wskazania opiekuna wynosił co najmniej 2 miesiące przed osiągnięciem pełnoletności, a termin opracowania indywidualnego programu usamodzielniania - co najmniej 1 miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności.

Osoby zaangażowane w proces usamodzielnienia (opiekun, wychowanek i pracownicy Ośrodka) wywiązały się ze swoich zobowiązań określonych w IPU (oprócz 4 osób, które przerwały naukę, tym samym odstąpiły od realizacji indywidualnego programu usamodzielniania).

W 33 sprawach wyznaczenie opiekuna i sporządzenie programu miało miejsce tego samego dnia, co złożenie wniosku.

W analizowanych sprawach opiekunami usamodzielniania były osoby spełniające funkcje rodziny zastępczej, bliscy wychowanków lub pracownicy placówek, które wychowankowie opuszczali.

(Dowód: akta kontroli str. 49-60)

Osobom rezygnującym z realizacji indywidualnego programu usamodzielniania Ośrodek nie oferował szczególnych form wsparcia (np. dobieranie indywidualnie do każdej osoby poradnictwa zawodowego, indywidualne lub grupowe wsparcie psychologa i doradcy rodzinnego).

Wydatki na zagospodarowanie były przez Ośrodek rozliczane fakturami lub zakupów dokonywano wspólnie z pracownikiem Ośrodka. Natomiast przyznawana pomoc na usamodzielnienie nie była rozliczana.

(Dowód: akta kontroli str. 49-60; 501-505)

Indywidualne programy nie określały sposobu pomiaru (wskaźników) wykonania ustalonych zadań.

(Dowód: akta kontroli str. 421-444)

Czterech wychowanków nie zrealizowało przyjętych zobowiązań poprzez przerwanie dalszej nauki.

(Dowód: akta kontroli str. 49-60)

Spośród objętej badaniem populacji, 11 wychowanków wróciło do środowiska, z którego pochodzili.

Informacje dotyczące środowiska wychowanków (rodziców biologicznych) były monitorowane w bieżącej pracy pracowników terenowych Osiedlowych Sekcji Pomocy Społecznej Ośrodka. W 2 przypadkach Ośrodek nie posiadał informacji o sytuacji w ich środowisku. Ich brak wynikał z bezskuteczności postępowania wyjaśniającego w celu ustalenia pobytu jednego z żyjących rodziców.

Nie wystąpiły przypadki wymeldowania wychowanków przebywających w pieczy zastępczej przez urzędy gmin z pobytu stałego w mieszkaniach komunalnych, jak i prywatnych zajmowanych przez rodziców biologicznych.

(Dowód: akta kontroli str. 417-420)

2.5. Wyniki usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej oceniano po jego zakończeniu. W ocenach odnoszono się do realizacji IPU, natomiast nie dokonywano pomiaru efektywności, oceny trwałości efektów i innych tego typu analiz.

(Dowód: akta kontroli str. 49-61)

2.6. Spośród 60 osób usamodzielnianych w latach 2010-2011, ze świadczeń opieki społecznej 7 osób korzystało krócej niż rok i 5 osób ponad rok.

(Dowód: akta kontroli str. 136-138)

2.7. Z informacji uzyskanych w trakcie kontroli z Powiatowego Urzędu Pracy we Włocławku na temat losowo wybranych 20 osób (46,5% wychowanków

usamodzielnianych w 2012 i 2013 r.) wynikało, że: 14 osób nie figurowało w rejestrze osób bezrobotnych; 2 osoby poszukiwały pracy poprzez Urząd, jednak aktualnie nie były zarejestrowane; 4 osoby były zarejestrowane jako poszukujące pracy. Spośród tych ostatnich dwóch grup osób, 3 zostały przeszkolone (otrzymywały stypendium), a 1 osoba po odbyciu stażu została zatrudniona od 1 września 2013 r.

(Dowód: akta kontroli str. 45-48)

Pomoc Ośrodka w uzyskaniu zatrudnienia polegała na informowaniu o dostępnych formach wspierania osób poszukujących pracy oraz możliwości odbycia stażu lub uczestniczenia w warsztatach z zakresu aktywnych form poszukiwania pracy organizowanych przez Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży we Włocławku. W 2012 r. realizowano program „Aktywna Integracja – Projekt systemowy MOPR Włocławek”, między innymi podnoszący kwalifikacje zawodowe, w którym uczestniczyło 12 wychowanków pieczy zastępczej w wieku 18-25 lat.

(Dowód: akta kontroli str. 6-14)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Ośrodka w wyżej opisanym zakresie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy.

Bydgoszcz, dnia lipca 2014 r.

Kontroler:

Karol Gromotka
główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy

Dyrektor
Barbara Antkiewicz

.....
podpis

.....
podpis